

SÄRTRYCK/OFFPRINT UR

FESTSKRIFT

TILL

PETER WESTBERG

JURISTFÖRLAGET I LUND

2024

Redaktionskommité

Lotta Maunsbach

Alexander Hardenberger

Entreprenadtvister i tingsrätterna 2018–2022

I. Inledning

Som doktorand hade jag förmånen att ha Peter som handledare. Mer än en gång diskuterade vi förutfattade meningar om entreprenadavtal och entreprenadtvister.¹ Peter uppmuntrade alltid att jag skulle frigöra mig från etablerade föreställningar i entreprenadbranschen.

En i entreprenadbranschen förekommande uppfattning är att entreprenadtvister är ”omfattande”, ”dyra” och ”tar lång tid” att avgöra i allmän domstol. Vad som närmare avses med att en tvist är ”omfattande”, ”dyr” eller ”tar lång tid” kan nog variera. Med den här texten vill jag anknyta till mina diskussioner med Peter genom att inte utgå från sådana uppfattningar, oavsett hur de närmare ska förstås.² Genom en empirisk utblick på entreprenadtvister i allmän

¹ Med ”entreprenadavtal” och ”entreprenadtvister” menar jag här och fortsättningsvis avtal om uppförande eller ändring av byggnadsverk respektive tvister som har sin grund i entreprenadavtal där beställaren inte är konsument.

² Stort tack till biträdande juristen Hampus Ekelund vid Mannheimer Swartling Advokatbyrå samt universitetslektorn Linnea Wegerstad och biträdande universitetslektorn Kristian Gustafsson vid Juridiska fakulteten vid Lunds universitet som läst utkast och lämnat värdefulla synpunkter på texten. Alla återstående fel och brister är helt och fullt hänförliga till mig. Också ett stort tack till assistenterna Sebastian Mildner och Tuva Nilsson vid Mannheimer Swartling Advokatbyrå som hjälpt mig att inhämta handlingar från tingsrätterna, gå igenom dagboksblad och handlingar om rättegångskostnader samt ange data i Excel-sammansällningar.

domstol vill jag ge en bild av entreprenadtvister som grundas på statistik snarare än i branschen förekommande föreställningar.

En mer utförlig undersökning hade krävts för att kunna besvara frågan om det finns fog för uppfattningarna att entreprenadtvister är ”omfattande”, ”dyra” och ”tar lång tid” att avgöra i allmän domstol. Läsaren kan betrakta den empiriska undersökning som redovisas nedan som ett första steg i att försöka besvara frågan och belysa eventuella utmärkande drag för entreprenadtvister. Förhoppningsvis kan undersökningen vara av intresse för Peter samt parter och ombud och även ligga till grund för fortsatta undersökningar om entreprenadtvister.

Ett första skede i en empirisk undersökning av entreprenadtvister kan vara att samla in och sammanställa data om sådana tvister. Nedan redovisar jag statistik om vissa aspekter av entreprenadtvister i tingsrätt. Ett andra skede kan vara att utifrån insamlad data försöka identifiera vad som utmärker entreprenadtvister i tingsrätt. Den insamlade datan kan jämföras med statistik om tvistemål i allmänhet i tingsrätt och skiljeförfaranden om entreprenadtvister. Nedan jämförs datan med statistik från Domstolsverket och Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut (SCC).

2. Metod och material

Undersökningen är kvantitativ och avgränsas till meddelade tingsrättsdomar i entreprenadtvister under åren 2018–2022. Vissa jämförelse görs dock med tvistemål i allmänhet i tingsrätt och skiljeförfaranden om entreprenadtvister som avgjorts vid SCC.

Tingsrättsdomar står i fokus för undersökningen eftersom tingsrätterna är första instans. I tingsrätten behöver parterna utveckla hela sin respektive talan. Hovrättsprocessen utgår från den handläggning av målet som redan har skett i tingsrätten, vilket försvårar jämförelser med skiljeförfaranden.³

³ Den part som överväger att inleda en rättegång i tingsrätt förfogar inte själv över huruvida tingsrättens dom blir det slutliga avgörandet eller om tvisten kommer att överklagas och tas upp till prövning i hovrätt (för vilket krävs prövningstillstånd). Eftersom en skiljedom inte kan överklagas (att den kan klandras är något annat)

Den ursprungliga tanken var att undersöka domar som meddelades åren 2020–2022. Det visade sig dock vara färre domar än förväntat som uppfyllde de uppställda kriterierna (vilka redovisas nedan). Det framstod också som vanskligt att avgränsa undersökningen till domar som meddelats under en tidsperiod som i hög grad präglats av coronapandemin. De tidsmässiga ramarna utvidgades därför så att undersökningen också omfattade åren 2018 och 2019.

Sökningar efter domar har gjorts i databasen Juno. Sökningarna i databasen har skett under november 2022–mars 2023. Sökorden har varit "AB 04", "ABT 06", "AB 92" och "ABT 94". Standardavtalen AB 04 och ABT 06 är de dominerande i byggsektorn. AB 92 och ABT 94 är tidigare utgåvor av respektive standardavtal. Om parterna har införlivat något av standardavtalen i sitt entreprenadavtal har det förutsatts att standardavtalet nämns i domen.

Valet av sökord innebär att inte alla entreprenadvister som avgjorts genom tingsrättsdomar 2018–2022 och som uppfyller kriterierna nedan har identifierats och omfattas av studien. Om inget av de nämnda standardavtalen har införlivats i det omtvistade avtalet kan hända att domstolen inte har hänvisat till något av standardavtalen i sin dom. Detsamma gäller om parterna har införlivat ett annat standardavtal än något av de ovan nämnda. Sådana domar har då inte fångats upp i sökningarna.

Sökträffarna i Juno har alltså avgränsats genom (a) de ovan angivna sökorden, (b) att de ska avse domar från tingsrätterna och (c) att domarna ska ha meddelats under åren 2018–2022. En genomgång har gjorts av alla sökträffar. Enbart de domar som uppfyller kriterierna nedan har lagts till grund för den senare presenterade statistiken.

- Domen avser en entreprenadvist.
- Beställaren är inte konsument.
- Svaranden har inte medgett käromålet.

---

kunde det vara relevant att jämföra handläggningstiden för skiljeförfaranden med inte enbart handläggningstiden i tingsrätt, utan den totala handläggningstiden för processerna i tingsrätt och hovrätt. Den förevarande undersökningen hade därför kunnat kompletteras med en uppföljande studie om vad som gäller i hovrätt.

- Domen är inte en mellandom, deldom eller tredskodom.
- Domen innebär inte att tingsrätten stadfäster en förlikning.

Ett stort antal tingsrättsdomar har bortsorterats för att de inte uppfyller samtliga kriterier ovan. Vad gäller det första kriteriet, att det ska vara fråga om en entreprenadvist, har det förekommit en handfull gränsfall. En övergripande bedömning av huruvida domen avser en entreprenadvist har då gjorts.

De domar som bedömts uppfylla kriterierna har laddats ner från Juno. Från tingsrätterna har inhämtats dagboksblad och handlingar i vilka parterna preciserat sina yrkanden om rättegångskostnader till ett bestämt belopp. Utifrån dessa handlingar har följande data inhämtats.

- Antal aktbilagor, räknat från och med ansökan om stämning till och med tingsrättens dom.
- Tingsrättens handläggningstid, räknat i antal kalenderdagar från dagen för ansökan om stämning till dagen för meddelande av dom.
- Omtvistat belopp, med vilket avses kärandens slutliga yrkande(n) summerat med svarandens eventuella slutliga yrkande(n) för genkärsmål (i båda fallen exklusive yrkanden om ersättning för rättegångskostnader). Eventuella krav som ligger till grund för kvittningsinvändningar har inte beaktats. I de fall belopp har angetts i euro har en omräkning skett till svenska kronor.
- Rättegångskostnader, med vilket avses summan av parternas slutliga yrkanden om ersättning för rättegångskostnader. I flera fall har ingen eller enbart en handling där parterna preciserat sina yrkanden om rättegångskostnader kunnat identifieras.

Data enligt ovan har sammanställts i en Excel-fil. Antalet aktbilagor har angetts med en siffra som motsvarar antalet aktbilagor för varje mål. Handläggningstiden har angetts med en siffra som motsvarar antalet kalenderdagar för varje mål, räknat från den dag då ansökan om stämning registrerades i domstolens ärendehanteringssystem till den dag då tingsrätten meddelade sin dom. Omtvistat belopp och rättegångskostnader har angetts med siffra som motsvarar respek-

tive summa i svenska kronor för varje mål. I de fall flera mål har avgjorts genom en och samma dom redovisas målen gemensamt. Den sammanställda datan ligger till grund för de medelvärden, medianer och andra resultat som redovisas nedan.

3. Redovisning av resultat

3.1 Inledning

Resultatet av undersökningen redovisas, med några undantag, i formen av medelvärden och medianer. Anledning till detta är att det bedömts mer överskådligt och lättillgängligt än en detaljerad redovisning av rådatan.

Uppgifterna om medelvärden och medianer kompletterar varandra. Genom medelvärden ges en ungefärlig uppfattning om värdena för varje år. Eftersom antalet undersökta fall varje år varierar mellan 21 och 35 kan dock ett enstaka fall som i hög grad avviker från de övriga få stort genomslag för medelvärdet. Att också ange medianer kan därför bidra till en mer rättvisande bild av värdena för ett visst år. Medianen är det värde som hamnar i mitten av den aktuella gruppen av värden.

För att ge läsaren en känsla för spridningen mellan olika värden anges också det lägsta respektive högsta värdet för antalet aktbilagor och handläggningsdagar samt omtvistat belopp och yrkade rättegångskostnader.

3.2 Antal domar

Totalt 148 tingsrättsdomar ligger till grund för statistiken nedan. Dessa meddelades under åren 2018–2022 enligt följande.

Antal meddelade domar 2018	Antal meddelade domar 2019	Antal meddelade domar 2020	Antal meddelade domar 2021	Antal meddelade domar 2022
35	31	21	33	28

Det är en relativt stor skillnad mellan det antal domar per år som bedömts uppfylla de formulerade kriterierna. Den största avvikelsen rör år 2020.

Av de 148 domarna har flest – 44 stycken – meddelats av Stockholms tingsrätt. Det innebär att nästan 30 procent av domarna kommer från landets största tingsrätt.

3.3 Antalet aktbilagor

Antalet aktbilagor varierar mellan 26 och 1 314. Medelvärdet för antalet aktbilagor under den undersökta tidsperioden är 165. Medelvärde och median för respektive år framgår av tabellen nedan.

	Aktbilagor 2018	Aktbilagor 2019	Aktbilagor 2020	Aktbilagor 2021	Aktbilagor 2022
Medelvärde	154	185	120	183	185
Median	127	120	122	149	151

Det kan finnas ett samband mellan antalet aktbilagor och processmaterialets omfattning. Så behöver dock inte vara fallet. Hur många sidor en aktbilaga uppgår till kan variera. Antalet aktbilagor kan därför inte läggas till grund för en slutsats om processmaterialets omfattning, men kan möjligen vara en indikation om dess omfattning.

3.4 Antalet handläggningsdagar

Antalet handläggningsdagar varierar mellan 141 och 2 061. Medelvärdet för antalet handläggningsdagar under den undersökta tidsperioden är 666. Medelvärde och median för respektive år framgår av tabellen nedan.

	Handlägg- ningsdagar 2018	Handlägg- ningsdagar 2019	Handlägg- ningsdagar 2020	Handlägg- ningsdagar 2021	Handlägg- ningsdagar 2022
Medelvärde	639	664	525	724	776
Median	554	453	493	637	766

Statistiken ger stöd för uppfattningen att antalet handläggningsdagar ökar över tid. Antalet handläggningsdagar för mål avgjorda 2020 är undantaget. Med undantag för detta år ökar medelvärdet från år till år. Det genomsnittliga antalet handläggningsdagar har ökat med ca 21,4 procent från 639 dagar 2018 till 776 dagar 2022.

3.5 Omtvistat belopp

Det omtvistade beloppet varierar mellan 40 031 kr och 114 985 127 kr. Medelvärdet för omtvistade belopp under den undersökta tidsperioden är 6 483 798 kr. Medelvärde och median för respektive år framgår av tabellen nedan.

	Omtvistat belopp 2018	Omtvistat belopp 2019	Omtvistat belopp 2020	Omtvistat belopp 2021	Omtvistat belopp 2022
Medelvärde	7 387 743 kr	8 913 869 kr	3 226 769 kr	4 965 680 kr	8 085 099 kr
Median	1 726 400 kr	2 446 988 kr	2 288 497 kr	1 857 593 kr	2 748 648 kr

Noterbart är att medelvärdet för omtvistade belopp i mål avgjorda 2020 i betydande grad understiger övriga års medelvärden. Däremot avviker inte medianen för 2020 på motsvarande sätt från medianerna för övriga år.

Eftersom antalet domar per år är 21–35 stycken får enskilda fall stort genomslag. Att en av domarna 2019 – med god marginal – avsåg det högsta omtvistade beloppet av samtliga tvister (ovan nämnda 114 985 127 kr) kan därför förklara det höga medelvärdet för 2019.

Som anförts ovan förekommer det en uppfattning i entreprenadbranschen att entreprenadtvister är ”omfattande”. Det kan därför vara relevant att redovisa hur många fall per år som överstiger vissa gränsvärden. I tabellen nedan redovisas antalet domar som avsåg tvister där det omtvistade beloppet översteg 1 miljon kr respektive 10 miljoner kr.

	2018 (totalt 35 domar)	2019 (totalt 31 domar)	2020 (totalt 21 domar)	2021 (totalt 33 domar)	2022 (totalt 28 domar)
Över 1 miljon kronor	22 st. (ca 63 %)	18 st. (ca 58 %)	14 st. (ca 67 %)	21 st. (ca 64 %)	16 st. (ca 57 %)
Över 10 miljoner kronor	7 st. (ca 19 %)	5 st. (ca 16 %)	1 st. (ca 5 %)	4 st. (ca 12 %)	6 st. (ca 21 %)

Det kan noteras att det under 2020 enbart avgjordes en entreprenad-tvist där det omtvistade beloppet översteg 10 miljoner kr.

3.6 Yrkade rättegångskostnader

De totalt yrkade rättegångskostnaderna uppgår till mellan 67 900 kr och 74 176 773 kr.⁴ Här ska dock noteras att det i målet med lägst rättegångskostnad endast kunde identifieras en kostnadsräkning utifrån dagboksbladet i tingsrättens målhanteringssystem. I ett mål har inga kostnadsräkningar alls kunnat identifieras. Detta mål har därför inte beaktats.

Medelvärdet för yrkade rättegångskostnader under den undersökta tidsperioden är 2 750 490 kr. Medelvärde och median för respektive år framgår av tabellen nedan.

	Yrkade rättegångs- kostnader 2018	Yrkade rättegångs- kostnader 2019	Yrkade rättegångs- kostnader 2020	Yrkade rättegångs- kostnader 2021	Yrkade rättegångs- kostnader 2022
Medelvärde	1 789 566 kr	4 686 623 kr	1 964 835 kr	2 269 358 kr	3 042 067 kr
Median	1 353 062 kr	1 328 158 kr	850 769 kr	1 530 480 kr	1 689 023 kr

Det är två belopp som sticker ut. Det ena är medelvärdet för mål avgjorda 2019, som med god marginal är det högsta. Detta beror på att de högsta rättegångskostnaderna för en tvist som avgjordes under det året är mer än tre gånger så höga som de näst högsta

⁴ Beloppen är summan av båda parternas yrkanden om rättegångskostnader, undantaget de fall då enbart en kostnadsräkning har kunnat identifieras.

rättegångskostnaderna samma år.⁵ Det andra beloppet som sticker ut är medianen för 2020, som med god marginal är den lägsta. Om det bortses från dessa två belopp samt medianen för 2019 går det att identifiera en trend med stigande rättegångskostnader, från år till år.

4. Reflektioner över resultatet

4.1 Särskilt om handläggningsdagar och rättegångskostnader

När det gäller antalet handläggningsdagar och yrkade rättegångskostnader ger undersökningen stöd för en ökning av antalet dagar och kostnadernas storlek över tid. Detta är särskilt tydligt om det bortses från statistiken för 2020.

Anledningen till att antalet handläggningsdagar ökar över tid är inte möjligt att utläsa från statistiken. Som utvecklas nedan skulle en delförklaring kunna vara en ”corona-effekt”.

Att rättegångskostnaderna ökar över tid skulle kunna förklaras av dels ökningen av antalet handläggningsdagar, dels en allmän kostnadsökning i samhället. Det kan antas finnas ett samband mellan handläggningstidens längd och storleken på parternas rättegångskostnader. När det gäller den allmänna kostnadsökningen kan noteras att konsumentprisindex ökade från årsmedel 328,40 för 2018 till årsmedel 371,91 för 2022, vilket motsvarar en ökning med ca 13,2 procent.⁶ Domstolsverkets timkostnadsnorm, som gäller för bl.a. rättshjälpsbiträden och offentliga försvarare, ökade från 1 359 kr 2018 till 1 442 kr 2022, vilket är en ökning med ca 6,1 procent.⁷ Som framgått ovan ökade de genomsnittliga rättegångskostnaderna i mål avgjorda 2018 från 1 789 566 kr till 3 042 067 kr i mål avgjorda 2022. Det är en ökning med ca 70 procent. Mot den bakgrunden

⁵ De högsta rättegångskostnaderna uppgår till 74 176 773 kr och avser samma tvist som har det högsta omtvistade beloppet. De näst högsta rättegångskostnaderna är 22 229 445 kr och de tredje högsta är 12 568 917 kr.

⁶ Årsmedel för konsumentprisindex har den 22 mars 2023 hämtats från Statistikmyndigheten SCB:s hemsida scb.se.

⁷ Beloppen avser timkostnadsnormen för den som har F-skatt. Beloppen är den 22 mars 2023 hämtade från Sveriges advokatsamfunds hemsida, advokatsamfundet.se, och Domstolsverkets hemsida, domstol.se.

kan ökningen av rättegångskostnaderna svårigen förklaras enbart utifrån en allmän kostnadsökning i samhället.

4.2 Året som sticker ut

Noterbart är att siffrorna för mål avgjorda 2020 skiljer sig från siffrorna för övriga år. För 2020 gäller, relativt de andra undersökta åren, att: (a) antalet domar är få, (b) det genomsnittliga antalet aktbilagor är få, (c) det genomsnittliga antalet handläggningsdagar är få, (d) det genomsnittliga omtvistade beloppet är lågt (motsvarande avvikelse gäller inte medianen), (e) det enbart är ett mål där det omtvistade beloppet överstiger 10 miljoner kr och (f) medianen för yrkade rättegångskostnader är låg (motsvarande avvikelse gäller inte medelvärdet).

Världshälsoorganisationen (WHO) förklarade den 11 mars 2020 att covid-19 var en global pandemi. Den samhälleliga påverkan av coronapandemin är svår att överskatta. Även domstolarnas handläggning av tvistemål påverkades. Det är därför naturligt att försöka finna förklaringar till de avvikande siffrorna för 2020 i domstolarnas hantering av pandemin.

Domstolsverkets syn på pandemins påverkan på domstolarnas verksamhet under 2020 går att utläsa av myndighetens årsredovisning för detta år. Pandemins påverkan ges där ett eget avsnitt. Av årsredovisningen framgår bl.a. att antalet och andelen inställda förhandlingar ökade i tingsrätterna, att närvaro vid förhandlingar via videolänk blev vanligare, att fler mål avgjordes på handlingarna, att omloppstiderna endast påverkades i viss grad (och då främst p.g.a. inställda förhandlingar, sjukfrånvaro och distansarbete), att digitaliseringen av verksamheten påskyndades och att kostnadsbesparingar medförde att medel kunde användas till tillfälliga balansavarbetsinsatser.⁸

Viktigt att notera är att ovan gäller domstolarna i allmänhet och inte specifikt tingsrätterna (undantaget ökningen av inställda förhandlingar) och än mindre handläggningen av dispositiva tvistemål.

⁸ Domstolsverkets årsredovisning 2020, s. 9 f.

Att antalet domar är få 2020 skulle kunna förklaras av att fler tvister än vanligt förliktes detta år. Som angetts ovan omfattar undersökningen inte domar där tingsrätten stadfäst en förlikning. En annan förklaring skulle kunna vara att fler huvudförhandlingar än vanligt ställdes in och att målen i stället avgjordes under efterföljande år. Om målen avgjordes under senare år hade det kunnat resultera i fler meddelade domar 2021 och 2022 jämfört med 2018 och 2019. Någon sådan ökning går dock inte att se. Detta kan visserligen bero på att tvisterna förliktes efter att huvudförhandlingarna ställdes in. I framtida forskning hade det varit intressant att även samla in uppgifter om antalet mål som avslutades genom att tingsrätten stadfäste en förlikning.

Det kan inte uteslutas att tillfälliga tillskott för balansavarbetsinsatser kan förklara vissa avvikelser i statistiken avseende 2020. Exempelvis kan sådana insatser ha medfört reducerade handläggningstider. Samma effekt kan inställda huvudförhandlingar ha fått genom att de domare som skulle ha avgjort målen fick mer tid över för handläggning av andra tvistemål. Digitaliseringar och effektiviseringar i handläggningen kan ha medfört en reduktion av parternas rättegångskostnader.

Även om konsekvenser av covid-19 delvis skulle kunna förklara de avvikande siffrorna för 2020 är det svårt att fullt ut förklara dessa med en ”corona-effekt”.

4.3 Jämförelser

Statistiken för avgjorda entreprenadtvister i tingsrätterna 2018–2022 kan jämföras med (a) tvistemål i allmänhet som avgjorts under samma år och (b) skiljeförfaranden om entreprenadtvister, under samma tidsperiod. De jämförelser som görs nedan grundas på statistik från Domstolsverket och SCC.

Regeringens målsättning avseende omloppstiden (handläggningstiden) för tvistemål i tingsrätterna (exklusive gemensam ansökan om äktenskapsskillnad) är att 75 percentilen ska vara 7,0 måna-

der. Det betyder det ska ta högst sju månader att avgöra 75 procent av målen.⁹

I Domstolsverkets årsredovisningar finns uppgifter om omloppstiden för tvistemål i allmänhet (undantaget gemensam ansökan om äktenskapsskillnad). Nedan anges (i månader) 75 percentilen för omloppstiderna under de fem åren.¹⁰

	Tvistemål 2018	Tvistemål 2019	Tvistemål 2020	Tvistemål 2021	Tvistemål 2022
75 percentilen	6,2	6,5	7,0	6,6	6,5

Siffrorna ovan gäller alltså omloppstiden för tvistemål i allmänhet och innefattar även stadfästa förlikningar. Entreprenadvister ingår i underlaget men utgör en mycket liten andel av det totala antalet tvistemål i tingsrätterna.

Som jämförelse anges nedan (i månader) 75 percentilen för handläggningstiden (omloppstiden) för de 148 entreprenadvisterna.

	Entreprenadvister 2018	Entreprenadvister 2019	Entreprenadvister 2020	Entreprenadvister 2021	Entreprenadvister 2022
75 percentilen	26,8	27,5	22	28,2	33,2

Vid genomgång av antalet handläggningsdagar för de mål som de 148 domarna avser kan konstateras att handläggningstiden inte i något fall understiger den 75 percentilen för tvistemål i allmänhet. Eftersom uppgifterna för entreprenadvisterna inte omfattar domar varigenom tingsrätt stadfäst en förlikning är siffrorna dock inte jämförbara med uppgifterna från Domstolsverkets årsredovisningar, där även sådana tvister ingår.

⁹ Se regeringens regleringsbrev för budgetåren 2018, 2019, 2020, 2021 och 2022 avseende Sveriges Domstolar.

¹⁰ Domstolsverkets årsredovisning 2018, s. 11, Domstolsverkets årsredovisning 2019, s. 14, Domstolsverkets årsredovisning 2020, s. 11, Domstolsverkets årsredovisning 2021, s. 12 och Domstolsverkets årsredovisning 2022, s. 10.

Enbart en av entreprenadvisterna hade en handläggningstid på sju månader, dvs. i linje med den målsättning för 75 percentilen som satts upp av regeringen. Entreprenadvister som avgörs genom en prövning av tvisten i sak tycks alltså nästan alltid hänföras till den fjärdedel av målen i tingsrätterna som tar längst tid att avgöra.

När det gäller skiljeförfaranden har SCC tillhandahållit följande statistik om entreprenadvister som avgjorts med tre skiljemän under 2017–2022.¹¹

- Genomsnittligt omtvistat belopp är 64 138 978 euro.
- Genomsnittlig tid från påkallande till skiljedom är ca 15,9 månader.
- Genomsnittlig kostnad för förfarandet (avgift till SCC och kostnad för skiljemännen) är 261 558 euro.
- Genomsnittlig summa av båda parterers ombudskostnader är 3 142 939 euro.

Det genomsnittliga omtvistade beloppet för entreprenadvisterna i SCC är alltså ca hundra gånger högre än i domstolsförfarandena. Samtidigt är handläggningstiden i SCC drygt sex månader kortare än i tingsrätterna. Den snabbare handläggningstiden kommer med en kostnad. Kostnaden för förfarandet i SCC och ombudskostnaderna uppgår i genomsnitt till 3 404 497 euro, vilket kan jämföras med de genomsnittliga rättegångskostnaderna i tingsrätt om 2 750 490 kr. De genomsnittliga kostnaderna för ett förfarande i SCC jämfört med i tingsrätt är alltså med god marginal mer än tio gånger högre.¹² Det kan antas finnas ett visst samband mellan storleken på det omtvistade beloppet och storleken på ombudskostnaderna. Här ska också noteras att statistiken ovan enbart avser skiljeförfaranden som avgjorts med tre skiljemän. Tingsrättstvister kan ha avgjorts med en eller tre domare.

¹¹ Se vidare i Anders Ingvarsons artikel, Reflektioner över entreprenadvister och tvistlösningsformer, Festskrift till Peter Westberg.

¹² Den exakta relationen mellan de två beloppen beror på valutakurserna.

5. Förslag på framtida empiriska undersökningar

Denna utblick på entreprenadvister kan vara ett avstamp för vidare empiriska studier av sådana tvister. Exempelvis hade följande frågor varit intressanta att undersöka.

- Hur förhåller sig statistik för entreprenadvister till statistik om dispositiva tvistemål i allmänhet, exempelvis vad gäller handläggningstid, omtvistat belopp och rättegångskostnader?
- Hur stor andel av entreprenadvisterna i tingsrätt förlikas och när under handläggningen sker förlikningarna? Detta hade kunnat jämföras med vad som gäller för dispositiva tvistemål i allmänhet vid tingsrätterna.
- Finns det några frågor eller problem i handläggningen av entreprenadvister i tingsrätt som är utmärkande för sådana tvister och hur hanteras dessa i så fall i praktiken av domare?

Det vore också intressant att undersöka om det finns några gemensamma drag hos de dispositiva tvistemål i tingsrätt som tar allra längst tid att avgöra. En sådan undersökning skulle inte vara avgränsad till enbart entreprenadvister.

I bästa fall skulle empiriska studier av entreprenadvister kunna leda till mer välgrundade uppfattningar om sådana tvister. Studierna hade kunnat tillhandahålla underlag för parter och ombud som överväger olika sätt att hantera en uppkommen entreprenadvist. De hade också kunnat lega till grund för överväganden hos de allmänna domstolarna om hur denna typ av dispositiva tvistemål lämpligen bör hanteras, till gynnande av en rättssäker och tids effektiv handläggning.

6. Sammanfattande slutsatser

Den ovan redovisade statistiken om entreprenadvister kan ge parter och ombud en bild av hur lång tid det typiskt sett tar att avgöra en entreprenadvist i tingsrätt (när parterna inte lyckas träffa en förlikning) och vilka rättegångskostnader som då kan förväntas. Statistiken indikerar att den entreprenör eller beställare som avser att

stämman sin motpart bör vara beredd på ett domstolsförfarande som tar i genomsnitt ca två år från stämning till dom. Därtill kommer eventuell handläggningstid i hovrätt.

Det är kanske inte märkligt att entreprenadvister hör till den fjärdedel av mål i tingsrätterna som tar längst tid att avgöra. Händelseförloppet kan vara utdraget över tid och parterna kan ha vitt skilda uppfattningar om vad som kommunicerats dem emellan eller i övrigt förekommit under entreprenadtiden, vilket driver skriftväxling. Tekniska frågor kan kräva sakkunnigbevisning.

Uppgifterna om rättegångskostnader kan ge parter och ombud en bild av vilka ekonomiska risker en entreprenadvist kan innebära för parterna. Det genomsnittliga omtvistade beloppet uppgår till 6 483 798 kr. Att de genomsnittliga rättegångskostnaderna uppgår till 2 750 490 kr innebär att rättegångskostnaderna ökar det belopp som står på spel för parterna med ca 42 procent.

Skiljeförfarande kan vara ett alternativ till allmän domstol för den beställare eller entreprenören som vill driva ett krav mot sin motpart.¹³ Den genomsnittliga handläggningstiden för skiljeförfaranden vid SCC är flera månader kortare än den för entreprenadvister i tingsrätterna – trots att det genomsnittliga omtvistade beloppet är många gånger högre. Priset för den kortare handläggningstiden är kostnaden för skiljeförfarandet i sig och de högre ombudskostnaderna (relativt rättegångskostnaderna i tingsrätt). De högre ombudskostnaderna kan dock förstås delvis mot bakgrund av de högre omtvistade beloppen i målen vid SCC.

Den part som inte anser sig ha råd med ett förfarande i SCC:s regi men inte heller vill riskera att fastna i långa handläggningstider i allmän domstol behöver finna ett annat sätt att lösa sin entreprenadvist.¹⁴ Möjligen finns det ett behov av ett tvistlösningsförfarande.

¹³ Huruvida skiljeförfarande är ett tillgängligt alternativ beror på om parterna avtalar om en skiljeklausul.

¹⁴ Som anförts ovan avser statistiken om SCC enbart skiljeförfaranden som avgjorts med tre skiljemän. Ett alternativ till detta är att förfarandena avgörs med en skiljeman. SCC erbjuder också förenklade förfaranden.

rande som tillgodoser grundläggande behov av rättssäkerhet samtidigt som det är snabbt och billigt.¹⁵

¹⁵ För exempel på nya kontraktbaserade tvistlösningsformer, se Eriksson, *Newer Forms of Contract-Based Dispute Resolution*, 2021.